

ISKOLAPOLITIKA RÉGEN ÉS MA

Irta: Kek Zeigmond

1938 ősze.

A müncheni egyezmény eredményei mind világosabban látszódnak. Csehszlovákia német csizma alatt, a náciék már nyújtogatják csápjaikat Lengyelország felé. Chamberlain, Hitler, Mussolini és Daladier készítik elő a nemzetközi tőke nagyobb dicsőségére és hasznára a népek katasztrófáját. Itthon a JRZ győzelmének jegyében erősödik a terror, de érik a nép ellenállása is. Szubotícán a néplétszabadító harc hőse Pap Pál, 15 éves börtön ítéletének árnyával feje fölött egy elvtárs lakásán előadást készít a szubotícai haladószelemű ifjúság számára. Ebből az előadásból vesszük adatainkat. A régi Jugoszláviára vonatkozó szemléltető ábrák az 1941-ben hősi halált halt Pap Pál rajzai.

Hogy a népellenes uralmak alatt milyen betegségek ütköztek ki a nép testén, hogy kulturális színvonalát milyen tervszerűen süllyesztették, hogy mennyire elmaradtak hazánk népei és kiváltképpen mi magyarok mennyire elnyomordtunk kulturálisan — azt csak most érezzük igazán, amikor lehetőség van a szabad fejlődésre. Kellene magyar tanító, tanár és nincs. Kellene az ipari és mezőgazdasági szakkáder és nincs. Kellene a becsületesen írni-olvasni tudó tisztviselő réteg és nincs. Kellene a csak némileg képzett kultúrmunkás és nincs. Középiskolás, érettségizett, sőt főiskolás diákjaink nagyobb része nem tud sem magyarul, sem szerbül, sem helyesen beszélni, sem írni, alig van egy-két értelmiségi emberünk, akinek különösen nemzetiségi szempontból alapos műveltsége lenne, alig néhány igazán írnitudo magyar van egész Vajdaságban.

Mindezek a hiányok és fogyatékoságok most ütköznek ki igazán, amikor kell a szakember, amikor szükség van a népi értelmiségre, amikor soha nem látott számban van szükség magyar tanítóra, tanárra, amikor százszámra kellene a magyar kultúraktivista, ezerszám a képzett magyar ember. Nem csoda, hogy most látjuk igazán szegénységünket, hogy most ütközik ki a jugoszláviai magyarság testén is a régi korszakból örökölt betegsége. Azelőtt nem is igen láttuk ezt a szegénységünket. Hiszen akkor az a néhány tanító, tanár is sok volt annyira, hogy kölcsönadhattuk Makedóniának, Crnogóranak, hiszen a magyar szakember nyakába vehette az országot hiábavaló s reménytelen munkakeresésben, akkor a középiskolát végzetek azon törték a fejüket, hogy miből szerezzenek diplomát, a diplomát-szerzetek azon, hogy mit kezdjenek vele. Ki gondolt akkor arra az időre, amikor Jugoszlávia majd lámpással keresi a magyar tanárt, tanítót, amikor gyorstanfolyamokon képez ki magyarokat szakemberekké, amikor stipendiummal, internátussal és minden egyéb módon ösztönzi a magyar diákokat. Most, hogy a népuralom sürget: adjatok szakembert, iparit, mezőgazdaságit, adjatok tanárt, tanítót, kultúrköröknek titkárt, falunak kultúrmunkást, népuralomnak vezetőt, tisztviselőt, magyar lapoknak újságíró — most látjuk igazán szegénységünket és hiányainkat.

Most erre a nagy keresletre mutatkozik még leginkább a kínálat szegénysége. S akik ma kárörvendve és beteg reménnyel mondják a

népuralomra: nincs elég emberük, nincs káderük, nincs szakemberük, nincs vezetőrétegük — nem látják, hogy a népuralom kádergyengésége, szakemberhiánya, vezetőfogvatékossága a népi demokrácia szélességét mutatja, a fejlődés lehetőségeinek gazdagságát, az előrehaladás nagy nyitott ajtóit. Amikor a harmincas évek végén egyetlen főgimnáziumi tanárunk volt, persze hogy nem tűnt ki annyira szegénységünk, mint most, amikor harminc-negyven magyar középiskola számára kell magyar tanár. S így ma, amikor a magyar káderek hiányát panaszoljuk, tulajdonképpen a magyar lehetőségek mai gazdagságával dicsekszünk. *Hogy nincs magyar szakember, nincs tanító és tanár, nincs elég szakiskolai diák, nincs elég tisztviselő, nincs elég tollforgató — ez a panasz a régi Jugoszláviával szemben olyan dicsekvés, ami magában is ékes-szólan beszél a népuralom nyújtotta lehetőségekről.*

Érdemes ezért egy kicsit közelebből megnézni, hogy honnan ez a nagy szükség, hogy mit csinált a régi Jugoszlávia a tanulni akarókkal, hogy kötötte gúzsba a haladnivágyást. Érdemes mai szemmel megvizsgálni azt a káderhiányt, amelynek gyökerei ott vannak a régi rendszerben. Érdemes utánajárni, hogyan jutottunk odáig, hogy ezerszám van magyar írástudatlan, hogy alig van igazán írni-olvasni tudó ember, hogy olyan nagyon kevés a képzett magyar ember, hogy olyan kevés a tollforgató. Egy-két szemléltető képet adunk arról, hogy mit csinált a régi Jugoszlávia a magyarság tanulnivágyó embereivel csak azzal a kevés-sel is, akiknek módjukban volt főiskolára, középiskolába vagy csak elemi iskolába is járni. Egy kicsit nyomába járunk annak, hogy hogyan gyártotta a régi rendszer az írástudatlanokat, a félírástudókat, hogy szorította ki és hogy rostálta még a középiskolásokat, hogy akadályozta meg, hogy főiskolára jusson a magyar. Egy szóval, hogyan szorította vissza a magyart, hogy népe erejét guzsbakösse és elfojtsa.

Ma, ahogy leküzdése közben mind világosabban elénk tárul a magyar analfabétizmus aránya, ma látjuk igazán, milyen nagy volt a tudatosan ápoltság a régi népellenes Jugoszláviában. Hogy milyen alacsony kultúrshívnálall vette át a régi Jugoszlávia Trianon után a magyarságot is, erre most nem térünk ki. Elég, ha annyit mondunk, hogy ha a régi jugoszláv rendszer a magyar kultúrshívnálallat lejjebb akarta szállítani, akkor ehhez nágyyszerű alapot nyújtott neki a monarchia.. Monarchia, régi Jugoszlávia, fasiszta megszállás nem vehetnek egymás szemére semmit, mindegyik megtett mindent, amire erejéből tellett.

Az elemi iskolai oktatásnak egyetlen példája mélyen megvilágítja azt, hogy az átvett magyar írástudatlanságot és tudatlanságot a régi Jugoszlávia iskolapolitikája milyen óriási arányokban fokozta. Szabadkáról vesszük a példát, ahol a magyarság a legnagyobb számú és leg-tömörőbb Jugoszláviában. Mi volt a helyzet az elemi iskolai oktatás terén Szabadkán 1938-ban?

A magyarság számarányához képest az iskolaköteles magyar gyermekek száma 3.500—3.600 volt. Az iskolázási arány ebben az időben Szabadkán körülbelül 80%-os volt, azaz az iskolaköteles gyermekek 80%-a járt tényleg iskolába. Tehát az általános iskolázottság arányában legalább 2.800—3.000 magyar gyermeknek kellett volna iskolába járnia. *Magyar iskolába járt összesen 650 magyar gyermek, az iskolaköteles magyar gyermekek 18%-a, a tényleg iskolabjáró magyar gyermekeknek alig több mint 20%-a.* Ez azt jelenti, hogy

minden hatodik iskolaköteles magyar gyermek járt magyar iskolába.

És a tényleg iskolábajáró magyar gyermekek közül is csak minden ötödik járhatott magyar iskolába. A szóbanforgó oktatási terület 75 iskolájából a városban 4 magyar iskola volt (és egy tanyai), holott a magyarság számaránya az állami kimutatás szerint is legalább 35% volt. Magyar tanító összesen 19 volt, a szükségesnek 16%-a, de a szláv tanítók — különben szintén nagyon alacsony — számához viszonyítva is csak 30%. A magyar tanítók jórésze államnyelvű iskolában tanított.

A magyar gyermekeknek nagyobbrésze tehát kénytelen volt államnyelvű iskolába járni és csak természetes, hogy ilyen körülmények között az átlagon jóval magasabb számban maradtak iskolázatlanok. De akik jártak is, rövidesen elfelejtették a szlávnyelvű betűvetést és iskolázott írástudatlanokká váltak. Nem csoda azután, ha az írástudatlanság iszonyú arányokat öltött. Elgondolhatjuk, hogy milyen arányban maradt a magyarság írástudatlan, ha Szuboticán, az 1931-es hivatalos kimutatás szerint a 11 éven felüli lakosok 22,3%-a volt analfabéta, tehát körülbelül *minden ötödik iskolakoron túl levő szuboticiai*. Nemzetiségi kimutatás erre nincs, de a fentiek alapján megállapítható, hogy

Szuboticán minden negyedik iskolakoron felüli magyar írástudatlan volt.

Ehhez a számhoz azonban még hozzájárult azoknak a száma, akik iskolát végeztek ugyan, de csak a cirilbetűvetést tanulták meg s miután ezt nem használták s elfelejtették, iskolavégzett analfabétákká váltak.

Csak ez az egy-két adat elegendően rámutat arra, hogy a régi Jugoszláviában évente ezrekkel szaporodott az iskolázatlan vagy az iskolázás után írástudatlanná váló magyarok száma. Egész közönséges jelenség volt az olyan iskolázott magyar, akinek egész írástudása abban merült ki, hogy nevét cirilbetűkkel le tudta írni.

Társadalmunk legtöbbször jelentő rétegét, a dolgozókat sújtotta leginkább ez az iskolapolitika. Ezért olyan sok az írástudatlan munkás, ezért van ezerszám az éppen csak nevét leírni tudó dolgozó. Ezért ütközik ma még olyan nagy nehézségbe ipari és mezőgazdasági szakemberek nevelése. Ez akadályozza a magyar dolgozók gyorsabb és politikai kulturális fejlődését. Mert bizony a tudatlanság reakció is.

Mi volt a helyzet a középiskolákban?

Ha az elemi iskolát végzett magyarok nagyrésze csak nevét tudta cirilbetűkkel leírni, akkor a középiskolás magyar gyermekek aránytalan nagy részének magyar írástudása abban merült ki, hogy legfeljebb nevét tudta magyarul leírni, különben szerbiul írt-olvasott.

Összesen három magyar középiskola volt ebben az időben: a szuboticiai főgimnázium magyar tagozata, a zentai algimnázium magyar tagozata és a beográdi magyar tanítóképző. Ebből állt az egész jugoszláviai magyarnyelvű oktatás. De ez is szemfényvesztés volt, ezekben az iskolákban is szerb nyelven folyt a tanítás, kivéve egyesegyedül a magyar nyelvet és irodalmat, amit azután már tényleg nem lehetett szerb nyelven tanítani. Arról nem is beszélünk, hogy magyar tankönyv egyáltalában nem volt s a tanárok sem voltak magyarok. A *szuboticiai főgimnáziumban 1938-ban egyetlen magyar tanár volt*. A VIII-ik osztályban heti egy órán tanultak magyar nyelvet és irodalmat. (Ezt is egy olyan tanártól, akinek a világ legnagyobb írója Mereskovszki és Petőfi

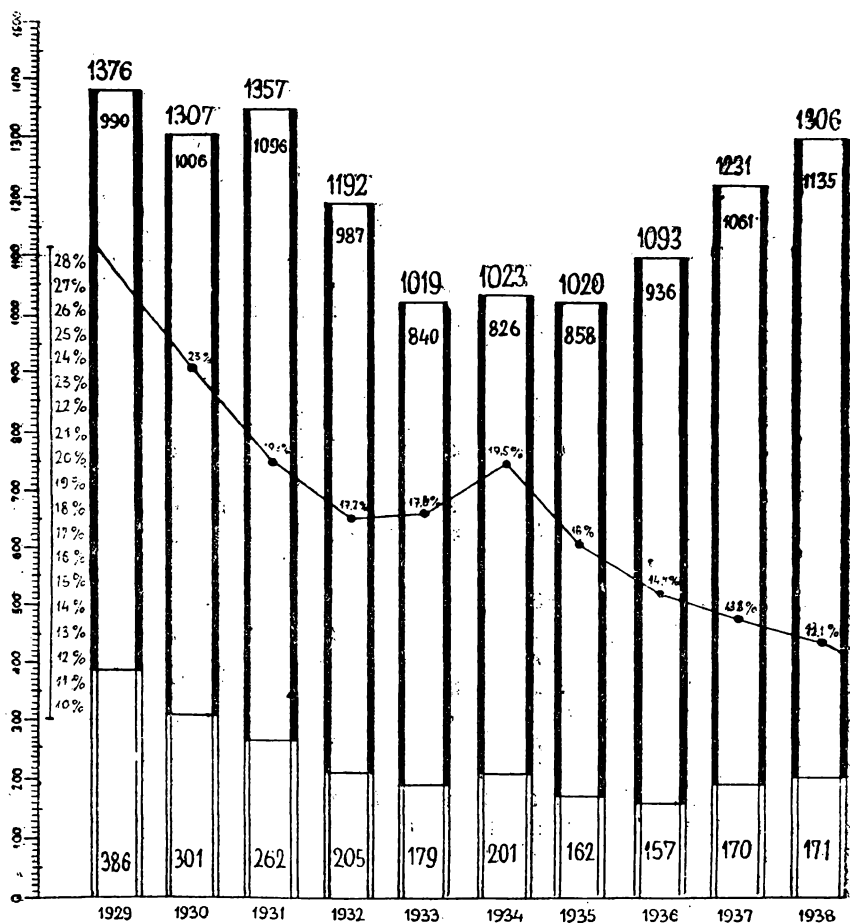
legszebb verse az Anyám tyúkjá). A régi Jugoszlávia magyar nyelvű középiskolai oktatása tehát ez volt:

egyetlen főgimnáziumi magyar tagozaton egyetlen magyar tanár heti egy órán tanított magyarul.

Még e magyarnak csúfolt tagozat diákjainak létszámát is évről-évre korlátozták, 10 év alatt felére csökkentették. A nevelésmzést teljes mértékben és önkényesen gyakorolták, a magyarnevűek közül is az állami alkalmazottak és nyugdíjasok gyermekei nem járhattak magyar iskolába stb. 1929-ben a gimnázium összes tanulóiból 28% volt a magyar tagozaton (1376-ból 386). 1938-ban már csak 13% van a magyar tagozaton.

1938-ban Jugoszlávia egyetlen magyar főgimnáziumi tagozatán 171 diák volt.

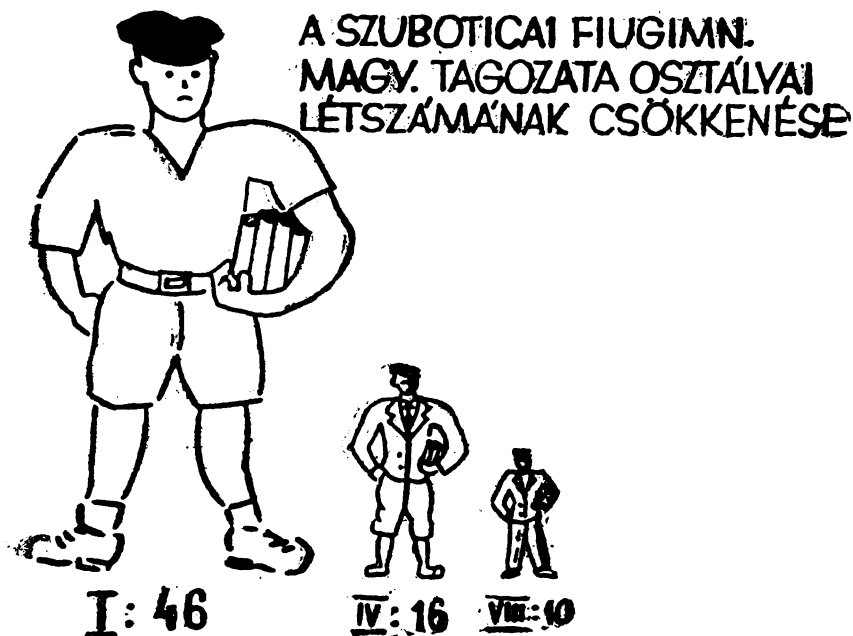
Az alábbi tízéves táblázat mutatja a szubotcai főgimnázium magyar tagozatának tervszerű visszaszorítását:

1. sz. grafikon. Világos keretben lent a magyar diákok száma, a sötét keretben a szerb-horvát tagozat létszáma áll. A lázgörbe a magyar tanulók létszámcsökkenését mutatja.

Miért kellett egyáltalában ez az úgynevezett magyar tagozat? Miért volt az a komédia, hogy magyarnak neveztek egy tagozatot, amelyen egyesegyedül a magyar nyelvet tanították magyarul s azt is tankönyv nélkül — heti egy-két órán?

Elsősorban azért, hogy legalább látszatát fenntartsák a magyar-nyelvű oktatásnak. A kisebbségi jogoknak ezt a halvány látszatát a leginkább népellenes kormányzat sem tartotta szükségesnek megszüntetni. De volt egy másik indoka is, ami azután bőven kárpótolta a népellenes nemzetiségi oktatást: a magyar tagozaton sokkal egyszerűbb volt megrostálni a magyar középiskolásokat. A buktatási arányszámmal sikerült a magyar tagozat felsőbb osztályokba lépő diákjainak számát a szláv diákok osztályonkénti csökkenési arányszámán felül úgyszólván százszázalékkal megrostálni.

Igen tanulságos összevetni a két tagozat osztályai létszámának csökkenését. A két tagozat tanulóit együttvéve, az első osztályban az összes diákok 46%-a, a negyedikben 16%-a a magyar tagozatbeli, a nyolcadikban 10%.

A szláv tagozaton 109 elsőosztályú diákból 33 maradt a nyolcadikra, a magyar tagozaton 106 elsőosztályú diákból 23 maradt a nyolcadikra.

Ez azt jelenti, hogy a

a szuboticaí fiugimnáziumban 1938-ban a magyar tagozat egy tanulója a szerb tagozat megfelelő osztályában — az I. osztályban egyre öt, az V. osztályban nyolc, a VII. osztályban kilenc másnyelvű tanuló esett. (Lásd a grafikont).

A SZUBOTICAI FIUGIMN. MAGYAR TAGOZATÁNAK TANULOJÁRA ESİK A SZERB TAGOZAT MEGFELELŐ OSZTÁLYÁBAN A

Tehát egy magyar tanulóra esik az első osztályban 5, az ötödikben 8 és a nyolcadikban 9 szláv tagozatbeli.

A zentai algimnázium adatai nem állanak rendelkezésünkre, de semmivel sem voltak jobbak a szuboticaianál. Hogy mit csinált a régi Jugoszlávia a középiskolai oktatás terén a magyarsággal azt talán ez az adat fejezi ki legszemléltetőbben:

1938-ban Jugoszláviában

minden 100 lakósra esik egy középiskolás, minden 2660 magyarra esik egy magyar iskolába járó középiskolás.

Ehhez az adathoz semmit sem kell hozzáfűzni.

A magyar diák tehát kiszorult a magyar középiskolákból, iórésze egyáltalában nem is jutott oda. Aki mégis tanulni akart és tehette, elment a szlávnyelvű középiskolába. A szubotikai fiúgimnáziumban, habár nyelviileg erős hátrányban volt a magyar diák, nem rostálódott meg annyira, mint a magyar tagozaton. Jóváírták neki, hogy a szerb tagozatra iratkozott. Más volt az eset a magyar tagozat nélküli középiskolákban. Itt a magyarok versenyképtelensége nyelvi tekintetben, de még inkább a buktatási arányszám óriás rostálást vitt véghez a magyarok között. A szubotikai fiúpolgári 1937/38-as adatai azt mutatják, hogy a magyar diákok létszámában első osztálytól a negyedikig 83%-os volt az esés. Az első osztályban a magyar tanulók az összes tanulóknak 40%-át a negyedik osztályban csak 20%-át adják.

A szubotikai fiúpolgári osztályainak magyar tanulói 1936-ban:

A SZUBOTICAI FIÚPOLGÁRI OSZTÁLYAINAK MAGYAR TANULÓI:

I: 115

II: 51

III: 29

IV: 49

Száztizenöt magyar polgáristából csak tizenkilenc jutott el a negyedik osztályig, de az évvégi vizsgán ezek közül is jelentős szám lemaradt. Ez azt jelenti, hogy

- 2 MAGYAR ANYANYELVŰ TANULÓRA ESİK
- 3 MÁSNYELVŰ AZ I. OSZTÁLYBAN

I.

- 2 MAGYAR ANYANYELVŰ TANULÓRA ESİK
- 8 MÁSNYELVŰ A IV. OSZTÁLYBAN

IV.

Ezek az iskolák gyártották azokat a diákokat, akik magyarul legfeljebb a nevüket tudták leírni, szerbül írtak-olvastak, de iskola után nem nagyon használták s így *középiszkolai végzettségük mellett is nemzetiségi szempontból egész tudatlanok és írástudatlanok, általános szempontból pedig félig vagy rosszulképzett felemás emberek lettek.* Ezért kevés a középkáder, ezért olyan ritka a képzett magyar szakmunkás, a csak valamennyire is tanult magyar, ezért nincs magyar kistisztviselő, kultúraktivista stb. De akkor ez nem volt hiány, nem volt szegénység. Hiszen azzal a kevés tanulttal sem tudtunk mit kezdeni!

Most egész valójában kiütközik szegénységünk, tudatlanságunk. Most, amikor felnyílt népünk előtt a sorompó, most látjuk, hogy mi minden hiányzik. De most már csak azért vesszük számba hiányainkat, hogy minél gyorsabban pótoljuk, hogy minél hamarabb felszámoljuk a régi rendszer maradványait s ezek között is a legnehezebb terheltséget: a tudatlanságot és iskolázatlanságot.

Hadd álljon itt néhány adat az új Jugoszláviából. Mi a helyzet ma, közoktatás terén?

Lehetőségekben: minden. Az iskolák számát nem politikai megfontolás, engedmény, arány, szám, hanem egyszerűen a szükség szabja meg. *Ahol van magyar gyermek és jut tanító, ott megnyílik a magyar iskola.* Természetesen nincs még annyi iskolánk, amennyi kellene, ennek akadálya azonban a tanítóhiány. Mihelyt lesz elég tanítónk, lesz elég iskolánk is. Megnyílnak az elemi iskolák ott is, ahol eddig semmilyen rendszerben nem is gondoltak iskolára. Napról-napra újabb iskolák nyílnak meg.

A régi Jugoszláviában névelémmel és egyéb korlátozással kizárták a magyar gyermekek nagyrészt az anyanyelvi iskolákból. Ma nemcsak nincs névelémmel, hanem — a nemzetiségtől függetlenül — *minden szülő olyan nyelvű iskolába irathatja be gyermekét, amilyenbe akarja.*

A régi Jugoszláviában tanítóinkat és tanárainkat szlávnyelvű iskolákba helyezték és elküldték az ország legkülönbözőbb vidékeire. Voltak magyar tanítók Makedóniában, Crnogórában, Dalmáciában. Középszkolai tanárainkat is küldözték mindenfelé. Ma egyetlen tanítónkat vagy tanárunkat sem viszik el Vajdaság területéről s *minden magyar iskolában tanít. Sőt a magyar tanító és tanárhiányt magyarultudó szerb tanítók és tanárok pótolják!*

Csak egy-két adatban vonunk párhuzamot a régi Jugoszlávia fenti adataival s meglátjuk az új nemzetiségi és iskolapolitika lényegét.

Szabadkán, ahol azelőtt 4 magyar iskola volt, (16 osztály), a mai tanítóhiány mellett is 56 magyar osztály van. Az akkor 19 magyarul tanító magyar tanító helyett ma 47 tanítónk tanít magyar iskolában. De csak azért van ilyen kevés, mert több nem jut. Egyes osztályokban így is szláv nemzetiségű tanítókkal pótolják közoktatási hatóságaink a nagy tanítóhiányt.

1938-ban Szuboticán 650 magyar gyermek járt magyar iskolába, ma kis híján 3500.

Vajdasági arányokban pedig így alakult a helyzet (mint évi adatok) 161 magyar iskola 637 osztályában 515 magyar tanító (és 28 szerb tanító), összesen több mint 32.000 magyar gyermeket tanít. Tanítóképzeink remélhetőleg egy-két év alatt pótolják a tanítóhiányt s akkor minden magyar gyermek magyar iskolába járhat. *Minden magyar gyermek jól beszél és írja majd anyanyelvét, megerősödik népi kultúrájában és öntudatos, demokratikus magyarrá válik. Iskolázottság és általános kultúra szempontjából egész emberré lesz minden magyar gyermek.*

1949-re nem lesz írástudatlan a Vajdaságban. A monarchia, a régi Jugoszlávia és a megszállás minden nyoma eltűnik az írástudás terén. *Azokat a magyar írástudatlanokat is, akiket a régi Jugoszlávia két és fél évtized alatt kitermelt, a jugoszláv népuralom az első öt-hat év alatt*

mind irástudóvá teszi. Egynéhány év alatt évszázados hibákat és mulasztásokat hozunk helyre.

Középiskolák tekintetében a fenti adatokkal szemben csak azt kell felemlíteni, hogy ma Szuboticán teljes magyar főgimnázium van 1073 tanulóval. Ezenkívül magyar algimnázium is 616 tanulóval. Ugyancsak Szuboticán van tanítóképzőnk 329 tanulóval. Van ipari és mezőgazdasági szakiskola is párhuzamos magyar osztályokkal. És ezek nem látogatott iskolák: magyar tanítók, tanárok, magyar tankönyvekből, magyarul tanítanak. Mindez csak Szuboticán. *A szuboticei magyar középiskolák egyetlen osztályában több magyar tanuló van, mint a régi Jugoszlávia összes magyar középiskolása!*

Vajdasági méreteken pedig következő a helyzet: Három főgimnáziumunk van Szuboticán, Zentán és Zrenyaninban, csak a felső négy osztályaikban 1035 tanulóval. Ezenkívül van 49 algimnázium és progimnázium, összesen 9364 tanulóval. Két tanítóképzőnk 409 tanulóval. Tanárképző főiskolánk is van Noviszánon, amely a sürgető tanárhiányon kíván segíteni.

De elég volt a számokból, száraz adatok helyett álljon itt egyetlen összehasonlítás a régi Jugoszlávia középiskolai oktatásával.

A régi Jugoszláviában 2600 magyarra esik egy magyar iskolába járó középiskolás.

Az új Jugoszláviában már eddig is minden 30 magyarra esik egy magyar középiskolás.

Pedig itt még nem vettük tekintetbe a szakiskolákat, ezekről nincs nemzetiségi kimutatásunk. Így erről adatszerűen nem beszélhetünk. De adatok nélkül is megállapíthatjuk: Évente mind nagyobb számban hagyják el az iskolát magyar szakemberek és helyezkednek el a gazdasági életben. Az új Jugoszlávia nem fél a magyar szakképzett emberektől, sőt nem tudunk eleget képczni a népuhalom számára. *Nem tudunk elég szakembert, elég tanítót, elég tanárt nevelni. Ez nem panasz, hanem a népi állam dicsérete, nemzetiségi politikánk, iskolapolitikánk, népi politikánk dicsérete.*

Ezek a lehetőségek csak egyre köteleznek minket, magyarokat: Százszázalékban kiaknázni az új Jugoszlávia nyújtotta lehetőségeket.

Ne legyen egyetlen magyar gyermek, aki nem járja végig az elemi iskola és progimnázium minden osztályát.

Küldjük gyermekeinket a középiskolákba és különösen a szakiskolákba, hogy minél több középfokú szakembert adjunk népi államunknak.

Küldjünk minél több diákot a tanítóképzőkbe és tanárképzőkbe, hogy minél hamarabb kineveljük azt a kádert, amely egész népünk művelődési színvonalát felemeli arra a magasságra, amit népuhalomunk tűzött ki célul minden népe számára.

Mert az új Jugoszláviának az a célja, hogy minden népi és nemzetisége — mi magyarok is — fejlődjünk, előrehaladjunk, minden népünk és nemzetiségünk, egész népi államunk és a dolgozók szocialista társadalmának előrehaladására.

1947 ősze.

Majdnem tíz éve annak, hogy ezeket az akkori jugoszláv iskolapolitikára vonatkozó adatokat Pap Pál összegyűjtötte.

De nem azok az adatok dicsérik és őrzik emlékezetét, amelyeket akkor összegyűjtött és ábrázolt. Hanem a mai adatok: Minden magyar gyermek, aki ma iskolába jár, minden új magyar írástudó, minden iskolázott, képzett, tanult magyar ember. Nem a régi Jugoszlávia, amely ellen küzdött, hanem az új Jugoszlávia, amelyért harcolt és amelyért életét adta.

GÁL LÁSZLÓ:

EZT OLVASSAD!

Mit olvasol?

Marchallt talán?

Derülsz, vacogsz, izzadsz, nevetsz,
falánk urak Kína-falán?

Köd-függönyén, Troja-lován?

Mit olvasol? Mit olvasol?

Köd-könnyesen, bot-estobán?

Caldariszon rémüldözöl?

De Gasperit falod, éled?

Fuzsigában, Fiuménál,

ezermillió köbméter —

tíz év óta, száz év óta,

villág teremtmése óta —

alvó vizet gát szorít föl!

mész, a habok duznak-fuhsak

s aranydróton, villanylámpák,

lelkes gépek napba gyúlnak,

lusta lelkek megmozdulnak!

Mit olvasol? Ezt olvassad!

Mit olvasol?

Churchillt talán?

Szűk zsebéből lontra küttyentsz?

Mit frigyelsz a pocakján —

rajtad hízott bő kövérre!

S pöccent egyet úgy a vérre,

mint szivarja hamujára...

Trumant hiszed? Bevint váred?

Fald az épülő világot!

A »Litosztroj« az új ének!

Tudod, mi az? — Vasgyár-örjás!

(Ágaskodik négy darúja, —

Mssad, éljed! hetventennás!)